

Nuoret, pienituloisuus ja asuinalueiden eriytyminen

Lähiössä asuvien nuorten käsityksiä taloudellisesta niukkuudesta

LINA VAN AERSCHOT & LIISA HÄIKIÖ & KARITA SNELLMAN & YRJÖ KALLINEN

Pienituloisuus on yksi huono-osaisuuden riskitekijä yhdessä työttömyyden, koulutuksen puutteen ja heikkojen yhteiskuntaan kiinnittävien siteiden kanssa. Sosiaalisten ongelmien on havaittu jossain määrin keskittyvän tietyille asuinalueille, erityisesti suurten kaupunkien lähiöihin. Nämä ongelmat koskettavat usein nuoria. Mitä taloudellinen niukkuus merkitsee lähiössä asuvien nuorten näkökulmasta tarkasteltuna?

.....

Johdanto

Viime vuosina on keskusteltu paljon nuorten yhteiskunnallisesta asemasta ja siitä, että huolestuttavan moni nuori jää työn ja koulutuksen ulkopuolelle (Myrskylä 2012; Aaltonen & al. 2015; Määttä & Määttä 2015). Taloudellinen niukkuus koskee nykyään erityisesti nuoria. Pienituloisuus on Suomessa kaikkein yleisintä 18–24-vuotiailla sekä yli 74-vuotiailla (Suomen virallinen tilasto: Tulonjakotilasto 2013). Nuorilla työttömillä on usein muita työttömiä suurempia toimeentulo-ongelmia, sillä he eivät välttämättä kuulu minkäänlaisen työttömyysturvan piiriin vaan joutuvat usein turvautumaan toimeentulotukeen (Häikiö 2014; Ilmakunnas & al. 2015). Nuorten kohdalla pienituloisuus tulkitaan usein väliaikaiseksi, lapsuu-

desta aikuisuuteen siirtymiseen ja lapsuudenkodista irtautumiseen liittyväksi ilmiöksi. Aikuisuuteen siirtyminen ei kuitenkaan merkitse taloudellisen niukkuuden loppumista kaikille, ei etenkin pienituloisissa perheissä kasvaneille nuorille. Lapsuuden kodin toimeentulo-ongelmat ovat yhteydessä myöhempään köyhyysriskiin. Työttömyys ja matala koulutustaso siirtyvät jossain määrin sukupolvelta toiselle (Airio & Niemelä 2002).

Viimeisten parinkymmenen vuoden aikana huono-osaisuus on alkanut kasaantua suomalaisissa kaupungeissa entistä selkeämmin erityisesti joillekin alueille tai tiettyihin lähiöihin (Vaattovaara 1998; Manninen 2000; Seppänen & Rusanen 2000; Vaattovaara & Kortteinen 2012; Rasinkangas 2013). Työttömyys, pienituloisuus ja väestön matala koulutustaso eivät vielä vuonna 1990 olleet lähiöille tunnusomaisia, mutta vuonna 2011 näitä huono-osaisuuden osatekijöitä oli keskittynyt erityisesti 1960–1970-luvuilla rakennettuihin lähiöihin (Stjernberg 2015). Pääkaupunkiseudulla asuinalueiden segregatio on 2010-luvulla näkyvää: hyvä- ja huono-osaiset asuvat entistä selkeämmin omilla asuinalueillaan (Kortteinen & Vaattovaara 2015).

Tutkimuksen on rahoittanut Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen ARA osana Asuinalueiden kehittämissuunnitelmaa (2013–2015). Kiitämme käsikirjoituksen kommentoinnista Osallistuva budjetointi asukaslähtöisessä kaupunkisuunnittelussa -hankkeen ohjausryhmää ja OMA-tutkimusryhmän tutkijoita. Kiitämme lämpimästi tutkimukseen osallistuneita tesomalaisia nuoria sekä alueella toimivaa etsivää nuorisotyötä ja muita nuorten parissa toimivia tahoja, jotka ovat olleet avuksi tutkimuksessamme.

Sosiaalisen eriarvoisuuden tilallista ilmentymistä kutsutaan alueelliseksi erilaistumiseksi, eriytymiseksi tai segregatioksi (Seppänen 2001; Kortteinen & Vaattovaara 2015). Käsitteet viittaavat prosessiin, jossa tietynlaiseen sosioekonomiseen ryhmään kuuluvat ihmiset muuttavat joillekin asuinalueille ja toisenlaiset ryhmät muuttavat alueilta pois. Huono-osaisuuden kasautuminen asuinalueelle ja segregoitunut kaupunkirakenne voi syntyä esimerkiksi siitä, että pienituloisille ihmisille mahdolliset asumisratkaisut sijaitsevat tietyissä paikoissa kuten lähiöissä kaupunkien laidoilla. On myös mahdollista, että jollakin alueella asuvien ihmisten sosioekonominen asema muuttuu esimerkiksi työttömyyden lisääntymisessä merkittävästi. Näiden prosessien tuloksena asuinalueet eroavat rakenteellisesti ja väestön ominaisuuksien osalta toisistaan (Seppänen & Rusanen 2000; Skifter Andersen 2008; Vilkkama 2011). Asuinalueiden aikaisempaa selkeämmän eriytymisen myötä myös nuorten huono-osaisuus jakautuu alueellisesti epätasaisesti.

Asuinalueiden eriytymisen voimistuttua ja pienituloisuuden koskiessa aikaisempaa useammin nuoria on ajankohtaista pohtia, millä tavalla lähiöissä asuvat nuoret kokevat huono-osaisuuden osatekijöiden vaikutuksia omassa elämässään.

Tarkastelemme tässä artikkelissa, miten tamperelaisessa lähiössä asuvat nuoret tulkitsevat taloudellista niukkuutta ja sen yhteiskunnallista ja omakohtaista merkitystä. Nämä kysymykset ovat jääneet asuinalueiden eriytymistä sekä lasten ja nuorten köyhyyttä tarkastelevien tutkimusten katveeseen. Asuinalueiden eriytymistä on tarkasteltu enimmäkseen aikuisten näkökulmasta tai rakenteellisena ilmiönä (Vilkkama & Vaattovaara 2015). Lasten ja nuorten käsityksiä (Hakovirta & Kallio 2014; Hakovirta & Rantalaiho 2012) ja kokemuksia (Mikkonen 2012; Lemetyinen 2014) köyhyydestä on tutkittu Suomessa aikaisemmin, muttei tietääksemme asuinalueiden eriytymisen kontekstissa.

Pienituloisuus on suhteellista ja silti konkreettista

Pienituloisella on käytössään vähemmän rahaa kuin yhteiskunnan jäsenillä keskimäärin. Tilastokeskus käyttää tulonjakotilastoissaan termiä pienituloisuus, joka tarkoittaa samaa kuin suhteellinen köyhyys: pienituloiset ansaitsevat alle 60 pro-

senttia väestön keskimääräisistä tuloista (Eurostat 2010, 39; Tilastokeskus 2015). Tämän rajan alle jäävillä tuloilla ihmisten katsotaan jäävän ilman mahdollisuuksia kuluttaa ja osallistua yhteiskuntaan vallitsevan minimitason mukaan, eli he eivät pysty saavuttamaan yhteiskunnassa yleisesti vallitsevaa elintasoja. Toinen tapa määritellä köyhyyttä on kiinnittää huomio elämisen ja hyvinvoinnin kannalta välttämättömien asioiden, kuten ravinnon, vaatetuksen tai lämmön, puutteeseen. Välttämättömyyksiä puutetta kutsutaan absoluuttiseksi köyhyydeksi. (Moisio 2006, 639; Kangas & Ritakallio 2008, 3–4.)

Suomessa pienituloisten lapsiperheiden osuus on kasvanut viimeisten kahdenkymmenen vuoden aikana alle 5 prosentista yli 12 prosenttiin (Melin & Blom 2011, 197–198; Moisio 2010, 183–184). Lapsiperheiden köyhyyden lisääntyminen merkitsee sitä, että yhteiskunnassa on aikaisempaa enemmän nuoria ja nuoria aikuisia, joiden lapsuuden kodissa rahaa on ollut niukasti. Lapsuuden kodin taloudellisella tilanteella saattaa olla pitkäaikaisia vaikutuksia yksilöiden elämässä. Laajemmin lapsiperheiden köyhyydellä on seurauksia myös yhteiskunnallisella tasolla. Lapsuuden kodin huono-osaisuuden kautta saattaa rakentua kehityskulku, joka johtaa yksilön toimintamahdollisuuksien ja resurssien vähäisyyteen. Tutkimuksissa on todettu muun muassa, että lapsuudenkodin toimeentulo-ongelmilla on voimakas negatiivinen vaikutus ihmisen myöhempään toimeentuloon ja terveyteen (Moisio & Karvonen 2007; Riihinen 2011; Melin & Blom 2011; Kataja & al. 2014).

Suhteellisessa köyhyydessä on kyse toiminnan mahdollisuuksia ja valinnan vaihtoehtoja rajoittavasta vajeesta (Moisio & Karvonen 2007, 150). Kulutus- ja palkkatyökeskeisessä yhteiskunnassa rahalla tai sen puutteella on merkitystä yksilön yhteiskunnallisen aseman, valinnanmahdollisuuksien ja muun toiminnan mahdollistajana ja rajoittajana. Pienituloisuus heikentää yksilön mahdollisuuksia noudattaa haluamaansa tai tottumuksensa mukaista elämäntapaa ja se vaikeuttaa tulevaisuuden suunnittelua (Ervasti 2004, 302).

Nuoret ja lapset liittyvät köyhyyden sosiaaliin käytäntöihin ja materiaaliin seikkoihin. He ymmärtävät köyhyyden suhteellisena ilmiönä ja kiinnittävät huomiota siihen, että pienituloisten perheiden lapsilla ei ole samanlaisia tavaroita ja kulutusmahdollisuuksia kuin muilla (Hakovirta & Kallio 2014; Lemetyinen 2014; Hakovirta & Rantalaiho 2012; Mikkonen 2012). 15–29-vuo-

tiaiden nuorten kirjoittamien köyhyyttä käsittelevien tekstien perusteella köyhyyden aineelliset seuraukset liittyivät usein siihen, ettei nuorilla ollut varaa samoihin asioihin kuin useimmilla muilla. Rahan puutteen vuoksi nuoret joutuivat tinkimään niin asumisesta, ruoasta, vaatteista kuin ylipäätään kulutuksesta (Mikkonen 2012). Köyhyys näkyy 13–18-vuotiaiden suomalaisnuorten mukaan esimerkiksi harrastusmahdollisuuksien puutteena, asunnon pienessä koossa, askeettisessa sisustuksessa tai huonekalujen puutteessa, asuinympäristössä ja siinä, että paikkakuntaa voi joutua vaihtamaan rahan puutteen vuoksi (Lemetyinen 2014). Köyhyyden syihin nuoret liittivät muun muassa sosiaaliturvajärjestelmän vaikeaselkoisuuden ja monimutkaisuuden sekä yhteiskunnalliset ja rakenteelliset tekijät, kuten työttömyyden, elinkustannusten kallistumisen (mm. asumismenot) sekä kulutuskulttuurin ihannoimisen ja samanlaisen eriarvoisuuden kasvun (Mikkonen 2012).

Asuinpaikan ja asunnon suhteen pienituloisten ihmisten, erityisesti nuorten, mahdollisuudet valintojen tekemiseen ovat rajalliset. Varsinkin isommissa kaupungeissa kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja on kysyntään nähden liian vähän tarjolla ja kilpailu hyväkuntoisista asunnoista arvostetuilta asuinalueilta on kovaa. Rahan puute merkitsee sitä, että pienituloiset eivät kykene kilpailemaan asuinnoista maksukykyisempien asunnon tarvisijoiden kanssa. Heidän täytyy usein tyytyä siihen mitä saavat. (Juntto & al. 2010, 58–61.) Usein ainoana vaihtoehtona ovat julkisen sektorin tarjoamat vuokra-asunnot vähemmän suosituilla tai huonomaineisemmillä asuinalueilla.

Kun pienituloisuus keskittyy joillekin asuinalueille, se yhdistyy mielikuvissa – toisinaan myös käytännössä – sosiaalisiin ongelmiin. Julkisen sektorin vuokra-asunnoissa asuviin ihmisiin liitetään usein negatiivisia mielikuvia erilaisista sosiaalisista ongelmista ja nuorisorikollisuudesta (Bottrell 2009, 498; Juntto & al. 2010, 60). Helsingissä tehdyn tutkimuksen mukaan niillä asuinalueilla, joilla tulotaso on alhaisempi, koetaan enemmän turvattomuutta kuin alueilla, joilla on paremmin toimeentulevia ihmisiä (Kortteinen & al. 2005). Kokemus asuinalueen turvattomuudesta vaikuttaa merkittävästi erityisesti keskiluokkaisten asukkaiden muuttohalukkuuteen, mikä on omiaan lisäämään asuinalueiden eriytymistä (Vilkama & Vaattovaara 2015).

Yleiset mielikuvat eivät välttämättä kuitenkaan vastaa asukkaiden omaa käsitystä itsestään

ja asuinpaikastaan. Asuinalue voi näyttäytyä siellä asuville ihmisille viihtyisänä paikkana, vaikka joihinkin ongelmiin toivotaan ratkaisuja (Tani 2002; Vilkama & Vaattovaara 2015). Joskus asuinalueen toimiva yhteisöllisyys ja sosiaaliset suhteet lisäävät osallisuuden tunnetta ja luovat näin turvaverkon niin käytännön asioissa kuin henkisen ja taloudellisen tuen tarjoajinakin (Gosling 2008, 615–618). Asuinalueen sosiaalisilla suhteilla on pienituloisemmille jonkin verran tärkeämpi merkitys kuin parempituloisille (Kortteinen & al. 2005).

Nuorille tärkeät sosiaaliset suhteet rakentuvat ainakin osittain yhteisten kiinnostuksen kohteiden ja tekemisen ympärille. Mukana oleminen edellyttää usein jonkin tavaran omistamista, tietynlaisia vaatteita tai sitä, että pystyy osallistumaan johonkin toimintaan. On helpointa luoda suhteita sellaisiin ikätovereihin, jotka koetaan taloudellisesti samanarvoisiksi (Hakovirta & Rantalaiho 2012, 80–84). Rahattomuuden takia lapsi tai nuori voi kokea jäävänsä yhteisen toiminnan ulkopuolelle, etenkin jos muilla on enemmän rahaa käytössä. Koska erilaisten materiaalien hyödykkeiden merkitys on kasvanut lasten ja nuorten keskuudessa, sosiaalisen verkoston rakentaminen ja yleisesti hyväksytyihin tai arvostettuihin sosiaalisiin aktiviteetteihin osallistuminen on pienituloisten perheiden lapsille entistä vaikeampaa (Ridge 2011; Lemetyinen 2014; Hakovirta & Rantalaiho 2012). Esteenä voi olla esimerkiksi kuljetuksen järjestäminen tai vapaa-ajan aktiviteettien ja harrastusten kalliit hinnat. Pienituloisten perheiden lasten yksi selviytymiskeino on viettää aikaa samanlaisista taustoista tulevien lasten kanssa (Hakovirta & Rantalaiho 2012, 103–113).

Hollantilaisen tutkimuksen mukaan sosiaalinen ja taloudellinen liikkuvuus on vähäistä asuinalueilla, joille kasaantuu huono-osaisuutta (Pinkster 2007). Suomessa ei ole toistaiseksi tutkittu suoraan asuinalueen vaikutusta sosiaaliseen ja taloudelliseen liikkuvuuteen. Yleisesti sosiaalinen liikkuvuus on Suomessa kuten muissakin Pohjoismaissa ollut verrattain suurta kattavien hyvinvointipalvelujen ja koulutusmahdollisuuksien myötä. Köyhyyden tiedetään kuitenkin periytyvän Suomessa erityisesti siten, että työttömyys ja koulutuksen puute siirtyvät sukupolvelta toiselle (Aario & Niemelä 2002). Vanhempien koulutustaso on erityisen tärkeä nuorten koulutusvalintoja selittävä tekijä: mitä korkeampi koulutus vanhemmilla on, sen todennäköisemmin nuori suorittaa peruskoulun jälkeisen tutkinnon, erityisesti yliop-

pilastutkiminnon. Koulutusvalinnoissa vanhempien koulutustaso on Helsingissä tehdyn tutkimuksen mukaan huomattavasti asuinalueita merkittävämpi tekijä. (Kauppinen 2006.) Toisaalta, kuten yllä on esitetty, huono-osaisuuden on todettu Suomessa kasautuneen viime vuosina entistä selkeämmin lähiöihin ja tämän sosiaalisen ja taloudellisen eriytymisen rinnalla on huomattu myös koulujen eriytymistä. Kun alueelle keskittyy huono-osaisuutta, oppilaspuhjan sosioekonominen tausta alkaa näkyä lähikoulun oppimistuloksissa ja maineessa. Tämä luo pohjan eriytymiskehitykselle, kun koulutuksen merkitystä korostavat perheet tekevät asuinpaikkaa koskevia valintoja välttämättä huonomaineisia alueita ja kouluja. (Bernelius 2013.) Erityisesti näiden tekijöiden kautta sosioekonominen huono-osaisuuden alueellinen kasautuminen koskee nuoria. Tämän vuoksi kysymys eriytymisestä kärsiville asuinalueille keskittyvästä sosiaalisen ja taloudellisen liikkuvuuden pysähtymisestä tai merkittävästä hidastumisesta on aiheellinen myös Suomessa.

Tutkimustehtävä, aineisto ja menetelmät

Artikkelissa kysymme, miten lähiössä asuvat nuoret tulkitsevat taloudellista niukkuutta ja sen yhteiskunnallista ja omakohtaista merkitystä. Miten pienituloisuus näkyy lähiössä asuvien nuorten jokapäiväisessä elämässä? Aineistona käytämme Tampereen Tesomalla asuneiden nuorten haastatteluja, jotka on kerätty vuoden 2013 ja kevään 2014 aikana. Noin 8 000 asukkaan Tesoma sijaitsee Länsi-Tampereella, kahdeksan kilometriä Tampereen keskustasta. Se on Tampereen ensimmäisiä lähiöitä, ja sen voimakkain rakentamisvaihe sijoittui 1960- ja 1970-luvuille. Viime vuosina rakennuskannan rapautuminen, asukkaiden muita Tampereen asuinalueita heikompi sosioekonominen asema sekä alueen huonomaineisuus ovat heikentäneet sen vetovoimaisuutta. Tesomalla väestö on keskimääräistä pienituloisempaa ja heikommin koulutettua. Työttömänä on joka viides asukas, ja myös nuorten työttömyysaste on samalla tasolla (Kuivasto 2013). Alueen asuntojen hintataso on Tampereen matalimpia (OmaTesoma, faktaa Tesomasta 2015).

Haastatteluihin osallistuneita nuoria yhdisti kolme asiaa: asuminen Tesomalla, alle 30-vuoden ikä sekä kokemukset työn ja koulutuksen ulko-

puolelle jäämisestä sekä taloudellisesta niukkuudesta. Haastateltavat olivat alueen nuorten palvelujen työntekijöille entuudestaan tuttuja. Haastatteluihin saatiin näin mukaan nuoria, jotka eivät yleensä osallistu tutkimuksiin. Lähes kaikkien haastatteluihin osallistuneiden pääasialliset tulot koostuivat erilaisista tuista ja sosiaalietuuksista. Monilla oli kokemusta työttömyydestä joko tuttavapiirissä tai omakohtaisesti, ja mukana oli nuoria, jotka olivat osallistuneet erilaiseen pajoimintaan tai muihin nuorille suunnattuihin aktivointiin tähtääviin työvoimapoliittisiin koulutuksiin tai harjoitteluihin.

Kun puhutaan nuorista yleensä, on tärkeää muistaa, etteivät he ole yhtenäinen ryhmä. Nuorisolain mukaan nuoreksi henkilöksi lasketaan alle 29-vuotiaat. Nuorten elämäntilanteissa saattaa olla suuria eroja. Juuri peruskoulunsa päättäneet nuoret ovat hyvin erilaisessa tilanteessa kuin jo omillaan asuvat tai lapsia saaneet nuoret. Nuori voi olla opiskelija, työtön, työelämässä, kotiäiti tai -isä ja elämäntilanne saattaa vaihdella tai muuttua lyhyelläkin aikavälillä.

Aineisto sisältää yksilö- ja ryhmähaastatteluja. Ryhmähaastatteluihin osallistui kolme ryhmää, joita kaikkia haastateltiin kaksi kertaa. Ryhmät kerättiin kolmen eri nuorten parissa työtä tekevän tahon kautta. Kahdessa ryhmässä osallistujat olivat 17–22-vuotiaita, molemmissa oli kolme tyttöä ja yksi poika. Kolmannessa ryhmässä oli kahdeksan osallistujaa, jotka olivat 20–29-vuotiaita ja kaikki pienten lasten äitejä.

Yksilöhaastatteluihin osallistuneet nuoret tavoitettiin joko ryhmähaastatteluihin osallistuneiden kontaktien tai alueella nuorten parissa työskentelevien avulla. Tämän artikkelin aineisto sisältää kuuden nuoren yksilöhaastattelut. Haastateltavista nuorimmat olivat 18-vuotiaita ja vanhin 26-vuotias, neljä oli naisia ja kaksi miestä. Aineisto kerättiin sekä yksilö- että ryhmähaastatteluun, koska näin oli mahdollista keskustella paitsi yleisesti nuorten jokapäiväisestä elämästä Tesomalla, myös syventyä arkaluontoisempiin asioihin, kuten kokemuksiin työttömyydestä, koulutuksen ulkopuolelle jäämisestä, päihteistä tai pienituloisuudesta. Haastatteluista muodostui litteroituina noin 200 sivua tekstiä.

Aineistoa on luettu keskittyen siihen, mitä ja miten nuoret kertovat taloudellisesta niukkuudesta, millaisiin asioihin pienituloisuus vaikuttaa ja miten se näkyy elämässä ja muokkaa valintoja tai mahdollisuuksia valintojen tekemiseen. Ai-

neistoa on analysoitu kulttuuristen käytäntöjen näkökulmasta. Näin aineisto ei kerro siitä, mitä taloudellinen niukkuus on, vaan siitä, mitä haastateltavat pitävät mahdollisena ja tavallisena pienituloisille nuorille Tesomalla. Tarkastelemme, millaisten kulttuuristen jäsenysten mukaisesti nuoret tulkitsevat taloudellista niukkuutta ja sen merkityksiä. Johanna Ruusuvooren ja kumppaneiden (2010, 28) mukaan haastateltavien tapa puhua ja kuvata asioita suhteutuu aina siihen, mikä on tavallista ja odotuksenmukaista jonkin kulttuurin jäsenenä toimivalle. Siksi ihmisten jäsenys- ja puhetapojen voidaan ajatella olevan kulttuurisesti jätettyjä ja kuvaavan jotakin yhteistä, vaikka haastateltavat puhuisivatkin omista lähtökohdistaan.

Pienituloisuus ei ollut haastatteluissa varsinaisena aiheena, vaan niissä keskusteltiin nuorten jokapäiväisestä elämästä, vapaa-ajanvietosta, koulusta, osallisuudesta ja nuorten palveluista. Koska ymmärrämme osallisuuden koostuvan sosiaalisesta, taloudellisesta ja poliittisesta ulottuvuudesta, toimeentulon liittyvät kysymykset olivat luonteva osa haastatteluja. Pienituloisuutta käsiteltiin haastatteluissa kuitenkin ennen kaikkea siksi, että nuorten oma ja muiden nuorten arki ja sitä määrittävät toimintamahdollisuudet ovat vähäisten taloudellisten resurssien määrittämiä.

Analyysi eteni niin, että aluksi aineistosta etsittiin taloudellista niukkuutta käsittelevät kohdat. Aineistosta oli luettavissa nuorten käsityksiä suhteellisesta köyhyydestä ja siitä, miten he näkevät pienituloisuuden määrittävän ihmisten asemaa yhteiskunnassa. Ensimmäisen lukukierroksen jälkeen nuorten puhe taloudellisesta niukkuudesta jäsenettiin aineistosta esiin nousevien teemojen mukaan. Teemat liittyivät yhtäältä siihen, miten nuoret tulkitsevat rahan tai sen puutteeseen liittyviä kulttuurisia merkityksiä ja toisaalta rahan puutetta eli suhteellista köyhyyttä konkretisoiviin asioihin. Analyysissa käytettiin seuraavia, teemojen perusteella muodostettuja kysymyksiä:

- Mitä rahan puute merkitsee? Millaisiin laajempiin kysymyksiin nuoret liittävät pienituloisuuden?
- Millaisissa asioissa rahan puute tulee konkreettisesti esiin?
- Mitkä asiat kompensoivat rahan puutetta? Miten niukka taloudellinen toimeentulo liittyy asuinpaikkaan?

Haastatteluihin osallistuneille nuorille arkipäi-

väiset käytännöt määrittivät toisiinsa kietoutuneiden materiaalien elinolojen, sosiaalisten suhteiden ja yhteiskunnassa vallitsevien merkitysten ja arvojärjestelmien kautta. Taloudellisesti niukka arki on heidän toimintaansa jäsentävä tosiasiallinen tila, ei saareke, jota voitaisiin tarkastella yhtenä elämän osa-alueena muusta erillään. Tutkimuksemme sijoittuu tiettyyn lähiöön, Tesomalle, mutta tulkinnessa ei lähdetä siitä, että yleisesti sosioekonomisesti eriytyneeksi tunnistettu alue määrittää myös nuorten elämään ongelmallisen kontekstin. Tutkimuksen keskiössä on nuorten maailma, jonka ympäristö on Tesoman lähiö. Asuinalue on konteksti, joka kietoutuu nuorten materiaalien elinolojen kautta sosiaaliin suhteisiin ja nuorten tunnistamiin kulttuurisiin merkityksiin. Kuvatessaan nuorten elämää tässä kontekstissa haastateltavat kertovat asioita, joiden voidaan ajatella koskevan vastaavanlaisissa tilanteissa olevien nuorten elämää muissakin lähiöissä.

On rikkaat ja on köyhät, sen erottaa siitä, mitä voi tehdä ja ostaa

Haastatteluissa nuoret liittivät rahan niin yhteiskunnalliseen arvostukseen ja asemaan kuin materiaaliin resurssiin. Nuoret näkivät rahan olevan merkityksellistä ihmisten välisissä suhteissa ja määrittävän ihmisen asemaa yhteiskunnassa.

(...) varsinkin sitte tämmöset vähätulokset lapsiperheet, että mä en ihmettele yhtään, jos ne niinku syrjäytyy. Et tää yhteiskunta on mun mielestä menossa vaan enemmän ja enemmän siihen, et on rikkaat ja on köyhät. (Yksilö II)

(...) mä en oo oppinu arvostaa rahaa, koska loppujen lopuksi mä vihaan rahaa, koska se tekee ihmisistä mitä ne on. Jos sulla ei oo rahaa, sä et oo mitään, jos sulla on paljon rahaa, sä oot kuningas. Se on mun mielestä nautettavaa, et joku semmonen ratkasee. (Yksilö I)

Nuoret tulkitsivat eriarvoisuuden lisääntyneen yhteiskunnassa ja näkivät sen epätoivottavana kehityksenä. Eriarvoisuuden he liittivät rahan ja rahan puutteeseen. Raha erottaa eri asemassa olevat ihmiset toisistaan. Aikaisemman tutkimuksen mukaan lapset eivät halua identifioitua köyhiksi ja he usein kieltävät köyhyyden vaikutusten näkymisen elämässään (Hakovirta & Rantalaiho 2012). Tässä tutkimuksessa haastatellut nuoret kertoivat, että rahan liittyvistä ongelmista on joskus vaikea puhua muiden ihmisten kanssa ja että osa nuoris-

ta häpeää rahattomuuttaan. Toisaalta kerrottiin, että osa nuorista puhuu heikosta rahatilanteestaan avoimesti.

V: Noista kavereista, niin jotkut häpee joitain ongelmiin, mutta suurin osa on siltainen, että ei ne häpeile mitään ongelmiaan tai tämmösiä esimerkiks rahapulaa tai jotain tällasta. Että jos ei oo rahaa, niin kaikki on ihan yleisessä tiedossa, että ei sillä oo rahaa.

H: Miksei sitä voi sanoa, jos ei oo rahaa. Mikä...

V: No on se nyt. Mun mielestä se on noloo. Siis sanoo nuorena, että [ei oo rahaa] (Ryhmä II)

Häpeän yhdistäminen rahattomuuteen kertoo siitä, että nuoret tunnistavat pienituloisuuden liittyvän kulttuurisia käsityksiä huonommuudesta ja alempiarvoisuudesta. Samaan aikaan, kun nuoret näkevät rahalla laajempia yhteiskunnallisia merkityksiä aseman ja arvostuksen muodostumiseen, rahan puute näyttäytyy heille suhteellisena köyhyytenä, joka käy ilmi jokapäiväisissä asioissa. Moni haastatteluihin osallistunut nuori kertoi, ettei heillä ole mahdollisuuksia hankkia samoja tavaroita kuin muilla on tai osallistua rahaa vaativaan toimintaan.

H: Mihin nuorena pitäis olla rahaa?

V: No uusiin vaatteisiin, et esim. jos kavereilla on rahaa, että mennä Mäkkiin syömään, niin kiva sanoo kaverille, että ei mulla oo taaskaan rahaa, että en mä voi taaskaan tulla teiän mukaan. (Ryhmä II)

Nuorten mukaan heidän ystäväpiirissään keskeisiä asioita ovat muun muassa pukeutuminen ja muiden nuorten kanssa kodin ulkopuolella syöminen (myös Daly & Leonard 2002). Haastattelutavat kertoivat, että Tesomalla on vähän tekemistä tai oleskelutiloja nuorille, ja he toivoivat etenkin lisää ilmaisia harrastuspaikkoja. Alueen maksullisista harrastusmahdollisuuksista esimerkiksi uimahalli ja kuntosali ovat nuorten mielestä hyviä harrastuspaikkoja, mutta käyntimaksun korkea hinta estää niissä käymisen. Myös muissa tutkimuksissa on tullut esille, että mielekäs tekeminen on nuorille erittäin tärkeää ja he kaipaavat omille asuinalueilleen ”sosiaalista infrastruktuuria” eli tiloja ja paikkoja, joissa voi kokoontua, olla ja tehdä jotakin yhdessä muiden kanssa (Hargie & al. 2011).

(...) jos nuorille ei oo rahaa niin niillä ei oikein oo tekemistä. Ku nykyään kaikkeen tarvii rahaa, jos haluaa tehdä jotain. (Yksilö VI)

V1: Toi uimahallikin on ihan hyvä, mutta se on sika-kallis

V2: On, se on liian kallis

V:1 Mä järkytyin kun menin sinne.

V3: Kuus ja puoli euroa aikuinen

V1: Jos mä uikkarit niiltä lainaan, sit se maksu, ja sit se sano sen summan. Mä olin ihan et täh, mä tuun ihan vaan uimaan. Että oikeesti ihan järkyttävää.” (Ryhmä III)

Uimahalli on esimerkki palvelusta, jonka ajatellaan olevan helposti kaikkien saatavilla. Se on kaupungin tarjoama, kaikille tarkoitettu liikuntapaikka. Kun rahaa on vähän, pääsymaksu voi kuitenkin tuntua kalliilta eikä alkuperäinen ajatus kaikkien saatavilla olevasta liikuntapalvelusta toteudu. Pienituloisten nuorten näkökulmasta oman asuinalueen harrastusmahdollisuuksien pitäisi olla huomattavasti edullisempia tai ilmaisia, jotta niiden käyttö olisi mahdollista.

Toisaalta haastatteluihin osallistuneet pienten lasten äidit kokivat asuinalueensa tarjoavan juuri heidän tarpeisiinsa sopivia kokoontumis- ja ajanviettopaikkoja, joissa voi tavata muita ihmisiä. Nuoret äidit kertoivat, että oman asuintalon tai taloyhtiön yhteiset tilat ja siellä järjestettävä toiminta loi ja piti yllä sosiaalisia suhteita. Esimerkiksi yhden korttelin asuntojen yhteydessä oleva perhekerho sai runsaasti kiitosta osakseen. Se oli monelle pikkulapsen äidille tärkeä paikka kohdata muita vanhempia.

V: (...) jos mä en ois ite tutustunut näihin ihmisiin, niin me kyllä muutettais jonnekin muualle ihan heti. Mutta nytten vähän surettaa muuttaa, kun on itse tutustunut ihmisiin ja on tää kerho ja kaikki. (Ryhmä III)

V1: Mutta on toi kyllä siltai ihana, että toi on tossa, että meilläkin periaatteessa ei olis mitään muuta paikkaa missä kävis

V2: Et siinä on monesti äiteillekin ihanaa, että vaikka lapsi ei leikikään, niin itelle kiva, että pääsee jutteleen jonkun kanssa.

V1: Siellä tapaa äitejä ja...

V3: Ja se jo, että pääsee sieltä kämpästä ulos. Se riittää. (Ryhmä III)

Nuoret äidit pitivät sosiaaliseen kanssakäymiseen sopivia tiloja yhtenä julkisen sektorin tai yleishyödyllisten yhteisöjen ylläpitämien asuntojen hyvänä puolena, vaikka he pitivät itse asuntoja huonokuntoisempina kuin vastaavia yksityisiä vuokra-asuntoja. Omaan asuinpaikkaan, asuntoon ja sen kuntoon vaikuttaminen olivat haastattelujen perusteella asioita, joihin taloudellinen niukkuus oleellisesti vaikuttaa. Haastateltaville yksi keskeinen syy asua Tesomalla oli halvat vuokrasuunnat; yleisesti vuokrat ovat kalliita Tampereella ja suuremmissa suomalaisissa kaupungeissa. Tutkimusten mukaan kasvukeskuksissa asukkaiden täytyy korkean hintatason takia tinkiä asunnon koos-

ta, sijainnista tai kunnosta, eivätkä asumisen tuet aina vastaa todellista tarvetta (Juntto & al. 2010, 59). Erityisesti lapsiperheiden tyytymättömyyden aiheet liittyvät useasti asunnon kokoon, asumisen kustannuksiin ja asunnon varustetasoon (Kortteinen & al. 2005, 125). Myös Tesomalla yleiseen hintatasoon nähden halpojen asuntojen kääntöpuolena nuoret pitivät asuntojen huonoa kuntoa. Etenkin pikkulasten äidit korostivat asuntojen kunnan merkitystä arkielämän sujumiseen ja hyvinvointiin liittyvinä tekijöinä. Vanhojen talojen kosteusongelmat, kylmyys ja vetoisuus huolestuttivat.

Että nää on ihan hirveessä kunnossa nää asunnot. (...) no onhan nää nyt vanhojaki, et nää on joskus seitkytluvulla rakennettu. Ja kovilla pakkasilla meidän pikkuvessassa oli lämpötila yhdeksän astetta. Että ne on ihan jääkylmiä. Sit näist on monestakin tullu rappukäytävästä vedet läpi, ja sitten ne vaan kuivataan ja maalataan päälle. Et niinku, ei paljo huolehdi yhtään mistään. (Yksilö II)

--
V1: (...) mun mielestä kaupungin pitäis oikeesti alkaa satsata näihin kämppiin.

V2: Me jouduttiin lapset siirtämään eri huoneisiin, kun oikeesti ne seinät on ihan jääkylmiä ja ne lapset on ihan jäässä.

V1: Ilmankos tää vuokra on edullista, mutta ei se niin edullista oo.

V2: Se on ihan sama kun muuttais teltaan tohon. (Ryhmä III)

Asuntojen huonoa kuntoa kuvanneet haastattelut pitivät surkeana sitä, että peruskorjauksista ei huolehdittu, ja he kokivat, ettei edullinen vuokra kompensoi vetoisuutta ja kylmyyttä. Huonokunnot, usein 1960–1970-luvuilla rakennetut kaupungin vuokratalot ovat ominaisia tietyille lähiöille. Niihin muutetaan suurimmaksi osaksi sosiaalisin perustein tai siksi, ettei asuntoa ole saatavissa muualta tai parempikuntoiseen asuntoon ei ole varaa (Kortteinen & Vaattovaara 2000). Nuoret nostivat haastatteluissa esiin myös monia syitä siihen, miksi lähiössä on hyvä asua (mm. hyvät ulkoilumahdollisuudet, kauppojen läheisyys, samalla alueella asuvat kaverit), mutta oma suhteellinen köyhyys konkretisoitui asumisessa. Tietoisuus siitä, että oma koti on remontin tarpeessa, huonokuntoinen ja vetoisa, voi olla jokapäiväinen muistutus siitä, että mainoksissa ja televisiossa tai kenties ihan kävelyretkellä näkyvä asumisen taso ei ole itselle saavutettavissa. Toisaalta jos sosiaaliset suhteet ja verkostot sijoittuvat naapurustoon, oman asumisen taso ei erotu, vaan se voi päinvastoin olla muihin alueen ihmisiin yhdistävä tekijä.

Sosiaaliset suhteet, arjessa pärjääminen ja sopeutuminen

Vaikka tesomalaiset nuoret kertoivat monista asioista rahan puutteen määrittäminä, he eivät kokeneet asuinpaikkaansa, elämäntilannettaan ja mahdollista omaa pienituloisuuttaan asioina, jotka määrittäisivät heidän koko elämäänsä. Eräs haastateltu nuori arveli, että Tesomalla nuoret voivat yleisesti ottaen hyvin, vaikka rahan puute on monille ongelma.

K: Mitkä asiat on hyvin?

V: No esim. sosiaalinen elämä. Monella on parisuhdeasiat hyvin. Ja käy koulu ja... Se raha-asia on aina kaikille ongelma, mutta muuten elämässä ei oikeestaan oo hirveemmin huolii. (Yksilö VI)

Haastattelukatkelmassa nuori nostaa sosiaaliset suhteet esimerkiksi kuvaamaan sitä, mitkä asiat ovat tesomalaisilla nuorilla hyvin. Sosiaaliset suhteet ja tukiverkostot korostuivat muidenkin nuorten haastatteluissa. Nuoret pitivät olemassa olevia sosiaalisia suhteitaan tärkeimpänä syynä jäädä asumaan juuri Tesomalle. Perhe, ystävät ja naapuruston sosiaaliset verkostot tarjosivat nuorille myös monenlaista tukea (myös Kortteinen & al. 2005, 121). Joillekin nuorille vanhemmat ja sukulaiset olivat eräänlainen toimeentuloturvan takaaja, joillekin lähellä asuvat ystävät ja sukulaiset tarjosivat materiaalsen avun lisäksi myös käytännön tukea.

K: Minkä takia sä asuit lähellä äitiä?

V: Eikä rahatilannekaan mikään paras ole. Niin pääsee sinne sitten syömään. (Ryhmä I)

--

Joillaki on rahasta ongelmia, mä oon aina ollu vähän sellanen hippi et mä tuun pärjää, vaikka ei oliskaan rahaa. Mä meen vaan mummolle, se tekee lätyjä heti. (Yksilö I)

Pahimpina kuukausina mulla on ehkä jääny joku vajaa neljäkymppiä käteen. Et silleen et mun ois pitäny kuukausi sillä elää. Mut onneks mullon kyllä, meillon aika tiivis verkosto tässä et tässon kavereita ja sukulaisia tässä korttelissa (...) että aina saa kyllä apua sitte, niin rahallista tukee kun lastenhoitotukee ja mitä tahansa. (Yksilö II)

Haastattelut ilmentävät sitä, miten rahan puute vahvistaa perhesuhteita sekä samanlaisessa tilanteessa olevien nuorten välisiä suhteita. Läheiset ihmiset tarjoavat konkreettista turvaa esimerkiksi siten, että jos rahat loppuvat, voi mennä syömään äidin luokse tai lainata rahaa kaverilta. Toinen keino tulla toimeen taloudellisen niukkuuden kanssa voi olla asioiden hyväksyminen. Eräs nuori ku-

vasi, miten hän oli oppinut, että on paljon sellaista, mitä ei voi saada.

(...) tottunu vähän jo siihen, että me ollaan niin köyhästä perheestä, että ei oo varaa ostaa mitään uusia sähkökitaroita tai uusia pleikkaripelejä tai mitään pleikkareita ja, loppujen lopuks mä oon oppinu tyytymään siihen mitä mulla tällä hetkel on ja elää nykyhetkessä. (...) Siis jos on itkeny äidille, no saamari iso mies itkeny, että mä haluan ton uuden pleikkapelin, ja sieltä on tullu että, miten asiat on, että nyt ei oo varaa eikä oo varmaan ens kuussakaan varaa, että on laskuja ja niitä on saattanu pinoutuaki niitä laskuja, että ei vaan voi. (Yksilö 1)

Sopeutumisesta kertonut haastateltava kuvaa suhdettaan asioihin, jotka ovat nuorten maailmassa yleisiä ja joiden kautta oman perheen köyhyys konkretisoituu. Play Station -pelit ja ylipääntään pelikonsolit tai musiikkiharrastukseen liittyvä kitara ovat asioita, jotka on ollut pakko hyväksyä itselle saavuttamattomiksi.

Päätelmät ja pohdinta

Olemme haastattelututkimuksen keinoin tarkastelleet lähiössä asuvien nuorten tulkintoja taloudellista niukkuudesta. Haastateltavat olivat nuoria aikuisia, joilla oli kokemusta työn ja koulutuksen ulkopuolella olemisesta ja joiden kotilähiöön on kasautunut huono-osaisuutta, muun muassa työttömyyttä. Näistä näkökulmista katsottuna haastateltavien omat lähtökohdat rahalla saavutettavan arvostuksen ja aseman hankkimiseen eivät ole parhaat mahdolliset.

Tutkimuksemme perusteella rahan puute merkitsee nuorille yhteiskunnallista eriarvoisuutta ja yksilöllistä häpeää. Nuoret ymmärtävät rahan liittyvän siihen, miten ihmisiä arvostetaan ja millainen asema heillä on yhteiskunnassa. Monet haastateltavat olivat pohtineet rahan merkitystä yleisellä tasolla ja omaa suhtautumistaan kulutuskeskeiseen yhteiskuntaan. Joillakin nuorilla oli omia tapoja tulla toimeen taloudellisen niukkuuden kanssa. Yksi haastateltava korosti, että muut asiat, kuten sosiaaliset suhteet, ovat tesomalaisilla nuorilla hyvin. Toinen haastateltava kertoi, että kun on ollut pakko tottua siihen, ettei voi saada kaikkea sitä mitä muilla on, tottuu tulemaan toimeen ja tyytymään siihen mitä saa. Yhteiskunnallinen eriarvoisuus ja materiaalista vaurautta korostava kulttuuri nousevat kuitenkin väistämättä eteen, kun jokapäiväisissä tilanteissa joutuu pohtimaan, mihin itsellä on varaa tai mahdollisuuksia. Rahan puute konkretisoituu siinä, ettei voi tehdä samoja

asioita kuin muut tekevät, sillä ilman rahaa osallistuminen tai kulutustavaroiden hankkiminen ei ole mahdollista. Oma suhteellinen köyhyys on hyvin todellista, kun ei voi lähteä hampurilaiselle, uimahalli tuntuu kohtuuttoman kalliilta tai oma asunto on rapistunut ja huonokuntoinen.

Lähiympäristöön kiinnittyvät sosiaaliset suhteet toimivat nuorille tukiverkostona ja kiinnekohtana. Niillä on erityinen merkitys nuorille taloudellisen niukkuuden puskurina. Nuoret kääntyvät lähiympäristössä asuvien ystävien ja perheen puoleen, kun rahat ovat loppu eikä kaapissa ole ruokaa. Lähiö, jossa ihmisten sosiaalinen ja taloudellinen asema on keskimäärin melko alhainen, tarjoaa nuorille elinympäristön, jossa oma niukka taloudellinen tilanne ei korostu kaveripiirissä ja muussa sosiaalisessa kanssakäymisessä. Näin sosiaaliset suhteet myös kiinnittävät nuoria lähiöön kahdella tavalla: tarjoamalla tukea sekä tasavertaisen viiteryhmän. Tesoman kaltaiseen lähiöön kiinnittyminen ei kuitenkaan välttämättä edistä sosiaalista ja taloudellista liikkuvuutta, vaan saattaa päinvastoin vahvistaa ainakin joiltakin osin sosioekonomisen huono-osaisuuden pysyvyyttä ja ylisukupolvi jatkuvuutta.

Suomessa sosiaalisen liikkuvuuden rakenteellisten esteiden ajatellaan olevan minimaalisia, koska hyvinvointivaltio tarjoaa kaikille perustoimeentulon ja ilmaiset peruspalvelut, kuten koulutuksen ja terveydenhuollon. Näin oletetaan, että periaatteessa kaikilla on yhtä hyvät mahdollisuudet esimerkiksi menestymiseen työmarkkinoilla (ks. Airio & Niemelä 2002). Sosiaalisen, taloudellisen ja alueellisen eriarvoisuuden kasvu kahtena viime vuosikymmenenä on kuitenkin herättänyt uusia kysymyksiä huono-osaisuuden kasautumiseen, periytymiseen ja alueelliseen juurtumiseen liittyvistä mekanismeista. Tämän artikkelin perusteella emme voi vetää pitkälle vietyjä johtopäätöksiä sosioekonomisesti eriytyneessä lähiössä asuvista nuorista ja sosiaalisesta liikkuvuudesta. Tarjoamme sen sijaan yhden mahdollisuuden pienituloisuuden sekä siihen linkittyvien sosiaalisten suhteiden, kulttuuristen merkitysten ja arvoasetelmien ymmärtämiseen lähiössä asuvien nuorten näkökulmasta.

Taloudellinen niukkuus kietoutuu osaksi nuorten elämää monin tavoin. Se on osa fyysisistä ympäristöä, jossa elää, osa henkistä pääomaa, jota kantaa mukanaan sekä jokapäiväinen realiteetti, joka on otettava huomioon valintoja tehdessä. Tesoman kaltainen asuinalue tarjoaa huono-osaisuutta lieventäviä asioita, kuten sosiaalisia suhteita

ta ja tukiverkostoja, vertaisryhmiä ja esimerkiksi edullisia asuntoja. Toisaalta samat asiat saattavat myös olla osasy siihen, miksi huono-osaisuus kasautuu ja juurtuu alueellisesti. Kun huono-osaisuus ja alueen asukkaiden keskimääräinen sosioekonominen tausta alkavat näkyä jossakin lähiössä tavalla tai toisella, valitsemaan pystyvät ihmiset saattavat mieluummin muuttaa muualle. Tämä vahvistaa alueiden ja ihmisten eriytymistä. Kulttuurinen ymmärrys siitä, mikä ihmisten sosioekonominen asema on ja mikä on jonkin alueen asema, on vahvaa, mutta usein vaikeasti tavoitettavissa tai määriteltävissä. Kulttuuriset ymmärrykset siitä, millaiseen asemaan yhteiskunnassa asetuu itse ja mikä on suhde muihin ihmisiin, näky-

vät pienissä arkipäiväisissä asioissa, kuten tutkimuksemme osoittaa.

Näitä ilmiöitä on tärkeää tarkastella erityisesti nuorten kannalta siksi, että nuori aikuisuus on keskeinen elämänvaihe, joka muovaa yksilöiden myöhempää sosioekonomista ja yhteiskunnallista asemaa (Ilmakunnas & al. 2015). Esimerkiksi pitkälle tulevaisuuteen vaikuttavia koulutustutkimista ja asuinpaikkaa koskevia valintoja tehdään usein nuoruudessa. Sillä, miten nuoret tulkitsevat taloudellisen niukkuuden määrittävän heidän omaa asemaansa, mahdollisuuksiaan ja heille keskeisiä elämän osa-alueita, on merkitystä tulevaisuuden suunnittelun kannalta.

Saapunut 6.11.2015
Hyväksytty 25.2.2016

KIRJALLISUUS

- Aaltonen, Sanna & Berg, Päivi & Ikäheimo, Salla: Nuoret luukulla: kolme näkökulmaa syrjäytymiseen ja nuorten asemaan palvelujärjestelmässä. Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto. Verkkojulkaisuja 84, 2015. <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/nuoretluukulla.pdf>. (luettu 29.10.2015)
- Airio, Ilpo & Niemelä, Mikko: Periytykö köyhyys? Köyhyyden ja toimeentulotukiasiakkuuden sukupolvinen liikkuvuus. *Sosiologia* 39 (2002): 3, 215–226.
- Bernelius, Venla: Eriytyvät kaupunkikoulut. Helsingin peruskoulujen oppilasohjan erot, perheiden koululainnat ja oppimistuloksiin liittyvät aluevaikutukset osana kaupungin eriytymisestä. Akaateeminen väitöskirja. Tutkimuksia 1/2013. Helsingin kaupungin tietokeskus, 2013. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/40355/bernelius_vaitoskirja.pdf?sequence=1. (luettu 29.1.2016)
- Bottrell, Dorothy: Dealing With Disadvantage: Resilience and the Social Capital Of Young People's Networks. *Youth & Society* 40 (2009): 4, 476–501.
- Daly, Mary & Leonard, Madeleine: Against all odds: Family life on a low income in Ireland. Dublin: Institute of Public Administration, 2002. http://www.combatpoverty.ie/publications/AgainstAllOdds_2002.pdf
- Ervasti, Heikki: Työttömyys ja koettu hyvinvointi. *Janus* 12 (2004): 3, 298–318.
- Eurostat, Statistical books: Income and living conditions in Europe. Teoksessa Atkinson, Anthony B. & Marlier, Eric. Eurostat: European Commission, 2010.
- Gosling, Victoria K.: Regenerating communities: women's experiences of urban regeneration. *Urban Studies*, 45 (2008): 3, 607–626.
- Hargie, Owen & O'Donnell, Aodheen & McMullan, Christel: Constructions of Social Exclusion Among Young People From Interface Areas of Northern Ireland. *Youth & Society*, 43 (2011): 3, 873–899.
- Hakovirta, Mia & Rantalaiho, Minna: Taloudellinen eriarvoisuus lasten arjessa. Sosiaali- ja terveysturvan tutkimuksia 124. Helsinki: Kelan Tutkimusosasto, 2012.
- Hakovirta, Mia & Kallio, Johanna: Lasten käsityksiä köyhyydestä ja köyhyyden syistä. *Yhteiskuntapolitiikka* 79 (2014): 2, 152–162.
- Häikiö, Liisa: Sosiaalinen oikeudenmukaisuus sosiaaliturvan uudistamisessa. Teoksessa Häikiö Liisa & Leino, Helena (toim.): Tulkinnan mahti: johdatus tulkitsevaan politiikka-analyysiin. Tampere: Tampere University Press (2014), 12–146.
- Ilmakunnas, Ilari & Kauppinen, Timo M. & Kestilä, Laura: Sosioekonomisten syrjäytymisriskien kasautuminen vuonna 1977 syntyneillä nuorilla aikuisilla. *Yhteiskuntapolitiikka* 80 (2015): 3, 247–262.
- Juntto, Anneli & Viita, Anne & Toivanen, Sonja & Mia Koro-Kanerva: Vuokra-asunto Helsingissä sijoituksen ja kotina. Vuokranantaja- ja vuokralaiskyselyn tuloksia. Suomen ympäristö 29/2010.
- Kangas, Olli & Ritakallio, Veli-Matti: Köyhyyden mitaustavat, sosiaaliturvan riittävyys ja köyhyyden yleisyys Suomessa. Sosiaali- ja terveysturvan selosteita 61/2008. Helsinki: Kelan tutkimusosasto, 2008.
- Kataja, Kati & Ristikari, Tiina & Paananen, Reija & Heino, Tarja & Gissler, Mika: Hyvinvointiongelmien ylisukupolviset jatkumot kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten elämässä. *Yhteiskuntapolitiikka* 79 (2014): 1, 38–54.

- Kauppinen, Timo M.: Asuinalueen vaikutusten analyysi monitasoanalyysin ja rekisteriaineiston avulla. Teoksessa Wilska, Terhi-Anna & Lähteenmaa, Jaana (toim.): Kultainen nuoruus: kurkistuksia nuorten hyvinvointiin ja sen tutkimiseen. Helsinki: Nuorisotutkimusseura Nuorisotutkimusverkosto, 2006, 73–81 (Verkkojulkaisusarja)
- Kortteinen, Matti & Tuominen, Martti & Vaattovaara, Mari: Asumistoiveet, sosiaalinen epäjärjestys ja kaupunkisuunnittelu pääkaupunkiseudulla. *Yhteiskuntapolitiikka* 70 (2005): 2, 121–131.
- Kortteinen, Matti & Vaattovaara, Mari: Onko osa Hel-singistä alikehityksen kierteessä? *Yhteiskuntapolitiikka* 65 (2000): 2, 115–124.
- Kortteinen, Matti & Vaattovaara, Mari: Segregaation aika. *Yhteiskuntapolitiikka* 80 (2015): 6, 562–574.
- Kuivasto, Satu: Toimintaympäristö, työllisyys. Pp-esitys, Tampereen kaupunki, 2013. http://www.tampere.fi/material/attachments/t/5oRVaTkRH/Toimintaymparisto_tyollisyys_2013_stato.pdf (luettu 13.10.2015)
- Lemetyinen, Lea: Katsaus perheen köyhyydestä aiheutuviin lasten toiseuden kokemuksiin. S. 105–112. Teoksessa Gissler, Mika & Kekkonen, Marjatta & Känkänen, Päivi & Muranen, Päivi & Wrede-Jäntti, Matilda (toim.): Nuoruus toisin sanoen - Nuorten elinolut -vuosikirja 2014. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, 2014.
- Manninen, Tuija: Tampereen kaupungin sosiaalinen erilaistuminen. Pro gradu-tutkielma. Aluetieteen ja ympäristöpolitiikan laitos, Tampereen yliopisto, 2000.
- Melin, Harri & Blom, Raimo: Yhteiskunnallinen eriarvoisuus. S. 194–213. Teoksessa Oksanen, Ate & Salonen Marko (toim.): Toiminnallisia loukkuja. Hyvinvointi ja eriarvoisuus yhteiskunnassa. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print, 2011.
- Mikkonen, Juha: Syrjäytyä vai selviytyä? EAPN-Fin, 2012. http://www.koyhyyskirjoitukset.org/syrjaytya_vai_selviytya.pdf (luettu 9.4.2015).
- Moisio, Pasi: Suhteellinen köyhyys Suomessa. *Yhteiskuntapolitiikka* 71 (2006):6
- Moisio, Pasi: Toimeentulotuen asiakkuus periytyy vanhemmilta lapsille. Hyvinvointikatsaus: tilastollinen aikakauslehti (2010): 1, 21–24.
- Moisio, Pasi & Karvonen, Sakari: Mitä subjektiiviset kysymykset lapsuudenkodin toimeentulosta oikeastaan mittaavat? *Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti* 44 (2007):3, 144–152..
- Myrskylä, Pekka: Hukassa – Keitä ovat syrjäytyneet nuoret? EVA Analyysi No 19. Helsinki: EVA, 2012
- Määttä, Mirja & Määttä, Anne: Parempia ratkaisuja koulutuksen ja työn ulkopuolella olevien nuorten tukemiseen. Valtion selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 16/2015.
- OmaTesoma, faktaa Tesomasta 2015. <http://omatesoma.fi/faktaa-tesomasta/> (luettu 29.1.2016)
- Pinkster, Fenne, M.: Localised Social Networks, Socialisation and Social Mobility in a Low-income Neighbourhood in the Netherlands. *Urban Studies* 44 (2007): 13, 2587–2603.
- Rasinkangas, Jarkko: Sosiaalinen eriytyminen Turun kaupunkiseudulla. Tutkimus asumisen alueellisista muutoksista ja asumispreferensseistä. Akateeminen väitöskirja. Turun yliopisto, Sosiaalitieteiden laitos / sosiaalipolitiikka ja sosiaalityö, 2013.
- Ridge, Tess: The everyday costs of poverty in childhood. A review of qualitative research exploring the lives and experiences of low-income children in the UK. *Children & Society*, 25 (2011): 1, 73–84.
- Riihinen, Olavi: Keskiluokkaistuva ja eriarvoistuva Suomi – hyvinvointivaltio koetuksella. Teoksessa Palola, Elina & Karjalainen, Vappu (toim.): Sosiaalipolitiikka – Hukassa vai uuden jäljillä? Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, 2011.
- Ruusuvuori, Johanna & Nikander, Pirjo & Hyvärinen, Matti: Haastattelun analyysin vaiheet. Teoksessa Ruusuvuori, Nikander & Hyvärinen (toim.): Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino, 2010.
- Seppänen, Marjaana: Liipolan onni. Asuinalueen sosiaalinen erilaistuminen ja merkitys asukkaille. Helsinki: Palmenia-kustannus, 2001.
- Seppänen, Marjaana & Rusanen, Jarmo: Asuinalueiden väliset sosioekonomiset erot Lahdessa. *Yhteiskuntapolitiikka* 65(2000): 3, 237–245.
- Skifter Andersen, Hans: Why do residents want to leave deprived neighbourhoods? – The importance of residents' subjective evaluations of their neighbourhood and its reputation. *Journal of Housing and the Built Environment* 23 (2008): 2, 79–101.
- Stjernberg, Mats: Suomalaisten 1960- ja 1970-lukujen lähiöiden sosioekonominen kehitys ja alueellinen eriytyminen. *Yhteiskuntapolitiikka* 80 (2015): 6, 547–561.
- Suomen virallinen tilasto: Tulonjakotilasto [verkkojulkaisu]. Ikä ja pienituloisuus, 2013. Helsinki: Tilastokeskus. http://www.stat.fi/til/tjt/2013/01/tjt_2013_01_2015-03-20_kat_003_fi.html (luettu 13.10.2015).
- Tani, Sirpa: Koulumaantieteen tila ja tulevaisuus. *Terra*. 114 (2002): 2, 110–112.
- Tilastokeskus: käsitteet ja määritelmät. 2015. <http://www.tilastokeskus.fi/til/tyti/kas.html>. (luettu 16.5.2015).
- Vaattovaara, Mari: Pääkaupunkiseudun sosiaalinen erilaistuminen. Tutkimuksia 1998: 7. Helsingin kaupungin tilastokeskus, 1998.
- Vaattovaara, Mari & Kortteinen, Matti: Segregaatiosta ja sen inhimillisestä ja yhteiskunnallisesta merkityksestä. *Talous & yhteiskunta* 3 (2012), 60–66.
- Vilkama, Katja: Yhteinen kaupunki, eriytyvät kaupunginosat? Kantaväestön ja maahanmuuttajataustaisten asukkaiden alueellinen eriytyminen ja muuttoliike pääkaupunkiseudulla. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus, tutkimuksia 2, 2011.
- Vilkama, Katja & Vaattovaara, Mari: Keskiluokka kuin kotonaan? Kokemuksia sosioekonomisesti heikoimmilla alueilla asumisesta pääkaupunkiseudulla. *Yhteiskuntapolitiikka* 80 (2015): 3, 207–220.

ENGLISH SUMMARY

Lina Van Aerschot & Liisa Häikiö & Karita Snellman & Yrjö Kallinen: Young people, low incomes and suburban segregation: experiences of scarce financial resources in a suburb of Tampere (Nuoret, pienituloisuus ja asuinalueiden eriytyminen. Läbiössä asuvien nuorten käsityksiä taloudellisesta niukkuudesta)

The risk of poverty and scarce financial resources are a reality for young people more often than before. At the same time, urban segregation has become increasingly distinct: social problems such as unemployment, low level of education and low incomes concentrate in certain suburbs in bigger Finnish cities. Unemployed young people with low or no education living in segregated suburbs are indeed an issue of increasing concern. However, previous Finnish research on segregation or young people has not focused on young people with experiences of scarce financial resources living in suburbs.

This article asks how young people living in the suburb of Tesoma, Tampere, interpret and understand the implications of scarce financial resources. Do they see that the lack of money limits their choices and

opportunities? Tesoma is a suburb of about 8,000 people, and it has a considerable amount of social housing built in the 1960 and 1970s. Its unemployment rate is higher than in Tampere in general, and the level of education and incomes is lower than average. The research data consists of nine individual and three group interviews conducted in 2013–2014. The interviewees were young people aged between 17 and 30.

According to our research, scarce financial resources lead to social inequality and feelings of individual inferiority. Lack of money limits opportunities to engage in the same activities and to purchase the same things as other young people. Social relations in the neighbourhood strengthen young people's ties to their localities as they offer a safety net and thus compensate for the lack of money when needed. Also, the scarcity of financial resources does not stand out in social relations in the suburban context. On the contrary, a segregated suburb might offer a social surrounding in which it is easy to fit in.

Keywords: young people, segregation, low income, interview.